

UTVECKLINGSSTRATEGI FÖR SOCIALTJÄNST OCH KOMMUNAL PRIMÄRVÅRD I SKARABORG

UPPDRAGET

Direktionen har gett förbundsdirektören i uppdrag att ta fram en utvecklingsstrategi för socialtjänst och kommunal primärvård i Skaraborg. Utvecklingsstrategin har tagits fram inom enheten välfärdsutveckling i samverkan med medlemskommunerna och övriga utvecklingsområden på förbundet. Utvecklingsstrategin ska gälla under perioden 2026 - 2030.

BAKGRUND

Socialtjänsten står inför stora utmaningar. En ny socialtjänstlag gäller från halvårsskiftet 2025 och påverkar tillsammans med andra lagändringar nuvarande metoder och arbetssätt för att ta sig an välfärdens utmaningar i framtiden. Ett antal utredningar och lagändringar är aktuella inom området barn- och unga, inte minst de förslag som utredningen "barn och unga i samhällsvård" presenterat. Förändringar i samband med samsjuklighetsutredningens slutbetänkande kommer att ställa nya krav på det egna arbetet inom kommunerna men även mellan kommunerna och i samverkan med regionens hälso- och sjukvård. Omställningen till en god och nära vård ställer nya krav på personcentrerat arbetssätt särskilt inom kommunernas primärvård och detta förstärker vikten av samverkan med andra aktörer.

Den bemanningskris som råder i all socialtjänst är högaktuell. Färre unga och fler äldre ger en obalans i kommunernas rekryteringsbas. Bemanningsskrisen får därför extra stort genomslag inom äldreomsorgens verksamheter. Nya metoder behöver tillämpas för att möta framtidens förväntningar, krav och behov samtidigt som omvärlden förändras och kommer att påverkas av den digitala utvecklingen av både socialtjänst och hälso- och sjukvård. Socialtjänsten i Skaraborg behöver även rusta sig för den stora omställningen av industrin som kan komma att påverka välfärden.

För att kunna möta den pågående och framtida omställningen behöver en utvecklingsstrategi för socialtjänst och kommunal primärvård för Skaraborg tas fram. Utvecklingsstrategin bör tydligt peka ut inom vilka områden kommunernas socialtjänst i Skaraborg kan samarbeta och vilken roll förbundet ska ha i det arbetet.

UTVECKLINGSTRATEGINS MÅL 2030

1. Samarbete och samverkan mellan kommunerna har säkerställt att Skaraborgs kommuner är väl rustade för att möta framtiden inom både socialtjänst och kommunal primärvård.
2. Förbundets insatser och samordning har bidragit till att Skaraborgs kommuner ligger i framkant och är konkurrenskraftiga.

Indikatorer för att mäta effekt och måluppfyllelse av denna utvecklingsstrategi är samma indikatorer som används för att mäta effekt av förbundets arbete. Vissa av indikatorerna har en tydlig koppling till utvecklingsstrategin medan andra är allmänna indikatorer som fångar upp effekter ur ett bredare perspektiv. De indikatorer som är markerade med fetstil bedöms ha en tydlig koppling till utvecklingsstrategin.

INDIKATORERNA ÄR:

- Befolkningsutveckling - antal invånare totalt i Skaraborg
- Bostadsförsörjning - färdigställda bostäder, ny- och ombyggnad
- **Ekonomisk hållbarhet - kommunindex för ekonomisk hållbarhet**
- Elförsörjning - elproduktion totalt (brutto)
- Företagsklimat insikt - Totalt, index
- **Livskvalitet - kommunindex livskvalitet**
- Miljömässig hållbarhet - kommunindex för miljömässig hållbarhet
- **Social hållbarhet - kommunindex för social hållbarhet**
- **Andel som uppger att de är sammantaget nöjda med Skaraborgs Kommunalförbunds insatser?**
- **Andel som uppger att kommunernas resurser används mer effektivt på grund av samverkan inom Skaraborgs Kommunalförbund**
- **Andel som uppger att samarbetet mellan kommunerna i Skaraborg under de senaste åren stärkts**
- **Andel som uppger att samverkan inom Skaraborgs Kommunalförbund har lett till stärkt kvalitet inom delar av verksamheten i sin kommun**
- **Andel som uppger att samverkan inom Skaraborgs Kommunalförbund har lett till kostnadsbesparingar för min kommun**
- **Andel som uppger att Skaraborgs Kommunalförbund arbetar på ett ändamålsenligt sätt utifrån uppsatta mål och strategier**
- **Andel som uppger att Skaraborgs Kommunalförbund har hjälpt sin kommun att göra verklighet av planer och strategier**
- **Andel som uppger att Skaraborgs Kommunalförbund är organiserat på ett ändamålsenligt sätt utifrån uppsatta mål och strategier**

GRUNDUPPDRAG FÖR UTVECKLINGSOMRÅDE VÄLFÄRD

Utvecklingsområde Välfärd vid Skaraborgs Kommunalförbund ska bidra till utveckling av socialtjänsten och den kommunala hälso- och sjukvården i Skaraborg. Syftet är att agera tillsammans för att kunna verka mer kraftfullt på lokal, delregional och regional nivå och i enlighet med den regionala samverkans- och stödstrukturen (RSS¹). Inom ramen för grunduppdraget ingår även att utgöra processtöd i vårdssamverkansstrukturen² i Skaraborg samt i vissa delar även på länsnivå. Detta innebär att samtliga utvecklingsledare bemannar med processtöd i respektive samverkansspår samt i beredningen för styrgrupp Vårdssamverkan.

Inom ramen för grunduppdraget ska enheten för välfärdsutveckling bidra till måluppfyllelse kopplat till de två övergripande mål för förbundet. Utvecklingsstrategin för socialtjänst och kommunal primärvård i Skaraborg utgör ett viktigt verktyg som bidrar till att omsätta målen till handling. Med en tydlig riktning kan förbundet tillsammans med kommunerna i Skaraborg åstadkomma konkreta effekter inom välfärdsområdet. De beslutade målen och de konkreta effekter som ska uppnås för perioden 2025–2027 är:

MÅL 1 - ÖKAD KONKURRENSKRAFT

Skaraborgs konkurrens- och attraktionskraft ökar i en nationell och internationell kontext.

KONKRETA EFFEKTER SOM SKA UPPNÅS UNDER 2025–2027

Skaraborgs konkurrens- och attraktionskraft har stärkts genom att Skaraborgs kommuner samlat sig kring särskilt utvalda frågor.

MÅL 2 – RESURSEFFEKTIVT FÖRBUND

Skaraborgs Kommunalförbunds organisation och insatser stärker Skaraborgs kommuner och möjliggör samverkan för effektivt resursutnyttjande och hållbar utveckling.

KONKRETA EFFEKTER SOM SKA UPPNÅS UNDER 2025–2027

¹ RSS är en nationell stödstruktur som syftar till att skapa bättre förutsättningar för att bedriva verksamhetsrelevant utvecklingsarbete inom samtliga verksamhetsområden inom socialtjänst och närliggande hälso- och sjukvård.

² I Västra Götaland finns sex delregionala vårdssamverkansområden med representanter från kommun, primärvård och sjukhus. Vårdssamverkan Skaraborg är en av dessa sex vårdssamverkansområden och verkar för samverkan mellan region och kommun i frågor som rör vård, stöd, omsorg och skola.

Genom samverkan blir den enskilda kommunens resurser effektivt nyttjade. Genom god ekonomisk hushållning bidrar förbundet till att skapa nytta och mervärde för medlemskommunerna.

FRAMTAGANDET AV UTEVECKLINGSSTRATEGIN

Efter inledande workshops med socialchefs- och socialnämndsordförandenätverken har en inledande synpunktsrunda genomförts. Synpunktsrundan har, förutom en intern dialog inom förbundet, omfattat följande nätverk inom välfärdsutvecklings ansvarområde: nätverk barn och unga, nätverk funktionsnedsättningar, nätverk medicinskt ansvariga sjuksköterskor (MAS), nätverk psykisk hälsa, skadligt bruk och beroende, nätverk strategisk utvecklingsgrupp samt till nätverk äldre.

UPPDRAG OCH UNDERLAG

Arbetet med att ta fram en utvecklingsstrategi för socialtjänst och kommunal primärvård syftar till att konkretisera inom vilka områden kommunernas socialtjänst och kommunala primärvård i Skaraborg ska samarbeta och vilken roll ska förbundet ha i det arbetet. Varje år tar socialchefs nätverket i samråd med enheten för välfärdsutveckling fram aktiviteter utifrån de prioriterade åtgärder som bedöms vara särskilt viktiga. Aktiviteterna tas fram per område och följs upp och utvärderas vid årets slut.

Nedan följer en kortfattad summering per område som identifierats som särskilt viktiga. Område 1 - 4 (avtalssamverkan, digitalisering, kompetensförsörjning samt nära vård) är socialchefs nätverkets befintliga/redan nu gällande fokusområden och är därför prioriterade områden att fortsätta utveckla. Varje område inleds med en beskrivning.

1. AVTALSSAMVERKAN

Avtalssamverkan inom socialtjänsten mellan Skaraborgs kommuner är ett fokusområde för socialchefsnätverket. Avtalssamverkan syftar främst till att effektivisera resursanvändningen. Genom att samarbeta kan kommunerna dela på resurser som personal, kompetens och teknik. Det är särskilt viktigt i mindre kommuner där det kan vara svårt att upprätthålla en bred kompetens inom alla delar av socialtjänsten på egen hand.

Avtalssamverkan gör det möjligt att erbjuda invånarna likvärdiga tjänster oavsett vilken kommun de bor i. Det kan handla om tillgång till specialistkompetens, utredningsstöd eller gemensamma insatser för utsatta grupper

Socialtjänstens uppdrag har blivit mer komplext, med ökade krav på dokumentation, evidens, rättssäkerhet och uppföljning. Genom samverkan kan kommunerna bättre hantera dessa krav tillsammans. Det råder ofta brist på utbildad personal inom socialtjänsten. Genom att samverka kan kommunerna attrahera och behålla kompetens genom att erbjuda mer varierade arbetsuppgifter och bättre arbetsvillkor. Vid tillfälliga kriser eller personalbortfall kan samverkande kommuner stötta varandra, vilket ökar robustheten i verksamheten.

Detta område är viktigt för att bibehålla och samarbeta kring specialistkompetens och för att säkerställa kvaliteten. Förbundets roll kan vara att skapa mötesplatser och arenor för avtalssamverkan.

Förbundets roll: Fungera som samordnande part, samordna juridiskt stöd, skapa mötesplatser och främja erfarenhetsutbyte.

2. DIGITALISERING

Digitalisering i socialtjänsten är ett fokusområde för socialchefsnätverket som handlar om att använda digital teknik för att förbättra och effektivisera arbetet inom socialt arbete. Digitala tjänster gör det enklare för människor att komma i kontakt med socialtjänsten, oavsett tid och plats. Självbetjäningstjänster online kan minska tröskeln för att söka hjälp.

Automatisering av rutinuppgifter (exempelvis dokumenthantering, ärenderegistrering) frigör tid för personal att fokusera på klientmöten och kvalificerat arbete. Digitala verktyg kan minska administration och dubbelarbete. Digitala system möjliggör snabbare och säkrare informationsutbyte mellan olika aktörer som skola, vård, polis. Det ger en mer sammanhållen bild av individens behov. Genom att samla och analysera data kan socialtjänsten identifiera trender, riskfaktorer och förbättringsområden. Det kan också bidra till mer rättssäkra och likvärdiga beslut. Digitala system gör det lättare att följa upp insatser och mäta resultat. Invånarna kan få bättre insyn i sina ärenden. Minskad pappershantering och tydligare processer kan minska stress och öka arbetsglädjen hos personalen.

Digitalisering är en avgörande del i lösningen på framtidens kompetensförsörjning. Socialtjänsten behöver utveckla arbetet med att attrahera unga till yrket genom att vara innovativa gällande utbildningsmetoder. Socialtjänsten behöver växla över till digitala lösningar och tänka digitalt först! Genom att samverka kring upphandling, ta del av och lära av goda exempel.

Förbundets roll: Initiera och samordna digitala utvecklingsprojekt, omvärldsbevaka samt sprida goda exempel, initiera utveckling och analysera vad socialtjänsten behöver samt arbeta med kunskapspridning.

3. KOMPETENSFÖRSÖRJNING

Kompetensförsörjning inom socialtjänst samt vård och omsorg är en central fråga i Sverige, särskilt med tanke på den demografiska utvecklingen och ökade vårdbehov. Kompetensförsörjning är därför ett fokusområde för socialchefs nätverket.

Socialtjänsten står inför stora utmaningar med att möta kraven på hög kompetens och kvalitet. Tillsammans kan vi omvärldsbevaka både i och utanför Skarborg. Vi behöver lära mer om hur vi kan använda kompetensen rätt. Vi kan samarbeta genom att utbyta erfarenheter, se över nya yrkesroller, utveckla strukturer för verksamhetsförlagd utbildning för socionomer, utveckla arbetet med digitalisering och effektfulla arbetssätt. Genom att använda rätt kompetens på rätt plats och frigöra specialistkunskap skapas mer utrymme för mötet med invånaren. Socialtjänsten behöver tillsammans med den kommunala primärvården satsa på att marknadsföra yrket och bli mer attraktiva. Detta kan ske genom att exempelvis profilera oss och synas mer på gymnasieskolor, högskoleutbildningar och sociala medier. Förbundets roll är bland annat att samordna och omvärldsspana.

Vi behöver samverka för att säkerställa en långsiktig och hållbar kompetensförsörjning och för att attrahera, behålla och utveckla kompetens. Genom gemensam marknadsföring av yrken inom socialtjänsten, utveckling av nya yrkesroller och karriärvägar samt samverkan med gymnasier, högskolor och yrkeshögskolor kan vi vara en konkurrenskraftig aktör på arbetsmarknaden.

Förbundets roll: Samordna insatser, omvärldsbevaka, stödja kommunerna i strategisk kompetensförsörjning.

4. NÄRA VÅRD

Kommunernas omställning till god och nära vård är en pågående och omfattande förändringsprocess som syftar till att göra vården mer tillgänglig, personcentrerad och samordnad. Nära vård som är ett fokusområde för socialchefsnätverket är inte en ny organisationsform, utan ett nytt sätt att tänka och arbeta med hälsa, vård och omsorg. Det innebär bland annat att stärka egenvården och invånarnas delaktighet i sin egen hälsa, integrera hälso- och sjukvård med socialtjänst och omsorg samt att arbeta mer proaktivt och hälsofrämjande. Genom att utveckla nya arbetssätt, exempelvis mobila team, digitala lösningar och samordnade insatser skapas lokala lösningar som utgår från invånarnas behov. Kommunerna i Skaraborg behöver i linje med gällande ansvarsfördelning mellan region och kommun, utveckla arbetet och samverkan kring palliativ vård, mobila team och övrig hälso- och sjukvård i hemmet. Gränsen mellan primärvård och specialiserad vård bestäms utifrån om det krävs särskilda medicinska eller tekniska resurser eller någon annan särskild kompetens. Utveckling inom medicin, teknik och kompetens leder till att gränsen mellan specialiserad vård och primärvård förändras. Det påverkar både den regionala och kommunala primärvården, och förutsätter därför en kontinuerlig dialog mellan parterna för att säkerställa patientsäkerheten. Genom att delta i och driva på arbetet både delregionalt och länsgemensamt skapas bättre förutsättningar att lyckas lokalt. Förändringar i samband med samsjuklighetsutredningens slutbetänkande kommer att ställa nya krav på det egna arbetet inom kommunerna men även mellan kommunerna och i samverkan med regionens hälso- och sjukvård.

Förbundets roll: Samordna Skaraborgs 15 kommuner i omställningen till en god och nära vård. Tillsammans med Västkomm och övriga kommuner i länet företräda kommunerna som part till regionen samt vara en aktiv part för kommundsidan i Vårdsamverkan.

5. KOMMUNAL PRIMÄRVÅRD

Detta område hör ihop med området nära vård. Kommunerna ska arbeta för att hålla en gemensam linje och kroka arm med varandra i omställningen till en god och säker vård. Arbetet med att definiera vad kommunal primärvård är och inte är blir ett första steg i detta.

Förbundets roll: Förbundets roll är att koordinera och företräda kommunerna i det länsgemensamma arbetet som en stark part till regionen, företräda kommunerna i länsgemensamma forum, stödja implementering och samordna utvecklingsarbete.

6. NY SOCIALTJÄNSTLAG

Den nya socialtjänstlagen i Sverige, som gäller från halvårsskiftet 2025, innebär en omfattande reform med syfte att skapa en mer förebyggande, tillgänglig och kunskapsbaserad socialtjänst. Den nya lagen ska främja tidiga insatser innan problem växer sig stora, göra socialtjänsten mer lättillgänglig och anpassad efter individens behov samt bygga på vetenskap och beprövad erfarenhet. Den nya lagen är en målinriktad ramlag, vilket ger kommunerna flexibilitet att anpassa verksamheten efter lokala förutsättningar. Den nya lagen möjliggör att enklare insatser kan ges utan behovsprövning. Den nya socialtjänstlagen ställer krav på metoder och arbetssätt som bygger på forskning och utveckling, för att uppnå en kunskapsstyrd/evidensbaserad socialtjänst. Den nya lagen och den medföljande omställningen kräver en mer organiserad samverkan. Systematisk uppföljning av insatser blir obligatorisk. Kommunerna i Skaraborg behöver samverka kring behovsanalyser, gemensamma forsknings- och utvecklingsprojekt, kunskapsspridning om nya socialtjänstlagen till skola, samhällsbyggnad och civilsamhället.

Förbundets roll: Förbundets roll är att sammanställa behovsanalyser så att vi kan lära av varandra. Förbundet bör inrätta en forskning- och utvecklingsverksamhet (FoU) för att skapa struktur, utvärdera nyttoeffekter, och möjliggöra och förstärka kopplingen till akademien. Förbundet ska samordna forskning och utveckling, sprida resultat och skapa struktur för lärande.

7. EVIDENSBASERAT ARBETE - FOU-VERKSAMHET

Att arbeta evidensbaserat inom socialtjänsten handlar om att säkerställa att insatser som ges till medborgare är effektiva, etiskt försvarbara och grundade på bästa tillgängliga kunskap. Här kommer forskning och utveckling in som en viktig aktör. Detta är särskilt viktigt eftersom socialtjänstens insatser ofta riktar sig till samhällets mest utsatta grupper och det är oetiskt att genomföra insatser utan att veta om de gör nytta eller skada.

En gemensam FoU-verksamhet för kommunerna i Skaraborg kan stödja kommunerna i att utveckla och implementera evidensbaserade arbetssätt samt bygga broar mellan forskning och praktik. Ny kunskap når ut till socialtjänstens vardag genom att personal handleds i att tolka och använda forskning. En gemensam FoU-verksamhet kan även genomföra lokala studier och utvärderingar som är relevanta för kommunernas specifika behov. Genom att göra evidens tillgänglig och användbar i praktiken stärks kvaliteten i socialt arbete och bidrar på så vis till en mer rättssäker och hållbar socialtjänst.

Förbundets roll: Förbundets roll är undersöka förutsättningarna för en FoU-verksamhet som kan stödja implementering, erbjuda verktyg och utbildning, samordna erfarenhetsutbyte.

8. RESURSEFFEKTIVA INNOVATIVA PROCESSER OCH ARBETSSÄTT

Resurseffektiva innovativa processer och arbetssätt är nära kopplat till den pågående omställningen av socialtjänsten inför den nya socialtjänstlagen. Resurseffektivitet innebär att använda tillgängliga resurser (personal, tid, teknik, ekonomi) på ett sätt som ger maximal nytta för brukaren. Innovation i arbetssätt är att utveckla nya metoder och processer som bättre möter invånarnas behov, att våga testa och utvärdera nya lösningar, erbjuda tidiga och förebyggande insatser i stället för reaktiva. Genom att använda digitala verktyg och AI kan förbättrad tillgänglighet och uppföljning förstärkas. Den nya lagen kräver en kunskapsbaserad och förebyggande socialtjänst. Kommunerna måste samarbeta mer och standardisera sina system för att frigöra resurser och förbättra kvaliteten. Det handlar också om att skapa likvärdig service oavsett kommun, vilket kräver gemensamma processer och språk i systemen.

Innovation är något som är nytt, nyttigt och nyttiggjort. Det är även förmågan att våga utmana och förändra våra arbetssätt, processer och tjänster för att skapa nya lösningar på våra utmaningar. Värdet uppstår sen i nyttiggörandet och tillämpningen. Även detta område kan tydligt kopplas till behov av forskning och utveckling.

Förbundets roll: Förbundets roll är att främja innovationskultur, erbjuda stöd och utbildning samt sprida goda exempel. Detta kan åstadkommas genom en framtida FoU-verksamhet som bland annat kan skapa utbildningsinsatser inom området.

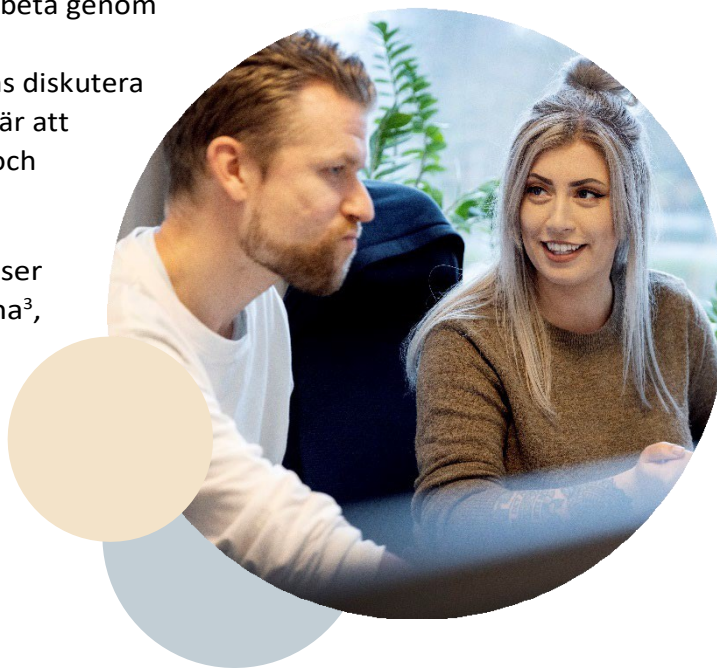

9. LEDARSKAPET I SOCIALTJÄNST

Kommunerna förväntas leverera mer förebyggande och tillgängliga insatser, men många brottas med resursbrist – både ekonomiskt och personellt. Det innebär att ledare måste prioritera hårt och ofta välja mellan akuta och långsiktiga behov. Den nya lagen kräver att socialtjänsten ställer om till ett mer kunskapsbaserat och förebyggande arbetssätt. Ledare måste driva denna omställning samtidigt som den ordinarie verksamheten fortgår – en klassisk "lägga rälsen medan tåget rullar"-situation. Det är svårt att rekrytera och behålla personal med rätt kompetens. Ledare måste därför fokusera på arbetsmiljö, handledning och kompetensutveckling för att minska personalomsättning och ohälsa. Digitala lösningar kan öka tillgängligheten, men kräver också teknisk kompetens, förändrade arbetssätt och nya etiska överväganden. Ledare måste balansera innovation med integritet och rättssäkerhet. Socialtjänsten kan inte arbeta isolerat. Ledare måste skapa fungerande samarbeten med skola, vård, polis, civilsamhälle, näringslivet och andra aktörer – vilket kräver strategisk kommunikation och samordningsförmåga. Skillnader i resurser och förutsättningar mellan kommuner gör att vissa har lättare att implementera nya arbetssätt än andra. Det ställer krav på anpassningsförmåga och lokalt ledarskap.

Behov av att utforska vad som skiljer ledarskap i socialt arbete jämfört med annat ledarskap. Hur kan socialtjänsten skapa budgetkontroll i en oförutsägbar värld och hur hantera svängningar i behov? Att kunna mäta och följa upp effekten av det förebyggande arbetet. Kan samarbeta genom erfarenhetsutbyte för att skapa helhetsperspektiv och tillsammans diskutera grunduppdraget. Förbundets roll är att undersöka vad som är beforskat och bidra med evidens.

Förbundets roll: Samordna insatser genom de nationella yrkesresorna³, bidra med evidens och stödja kompetensutveckling.

³Yrkesresan som är en nationell satsning ger en strukturerad introduktion och kontinuerlig kompetensutveckling för medarbetare och chefer inom socialtjänsten. Yrkesresan innehåller även stöd för arbetsledare och chefer i deras roll.

10. CIVIL BEREDSKAP

Civil beredskap inom socialtjänst och vård och omsorg har blivit ett allt viktigare fokusområde, särskilt mot bakgrund av det försämrade säkerhetsläget i omvärlden. Målet är att säkerställa att samhällsviktiga verksamheter som socialtjänst, äldreomsorg, hemtjänst och hemsjukvård kan fortsätta fungera även vid kris, höjd beredskap och krig. Socialtjänsten behöver samverka genom befintliga analyser. Gemensamt resonera om vad som är socialtjänstens uppdrag. Kommunerna kan dela erfarenheter om viktiga gemensamma prioriteringar. Fördela vad varje kommun måste göra enskilt och vad vi kan göra tillsammans.

Förbundets roll: Facilitera möten i de fall kommunerna har behov av att samordna sig kring civil beredskap och socialtjänst.

skaraborg.se

info@skaraborg.se

Box 54, 541 22

Skövde